

Eski Bir Sömürge Ülkesi Gambiya’da Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar

Problems in Teaching Foreign Languages in The Gambiya, a once colonised country

Melek ALPAR

G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara-TÜRKİYE

ÖZET

Gambiya Batı Afrika’da küçük bir ülkedir. 1965 yılına kadar İngiliz sömürgesi olan Gambiya’nın resmi dili İngilizcedir. Ülkede her kabile kendi dilini kullanmakta olup bunların hiçbiri yazılı değildir. Çeşitli sorunlar nedeniyle yabancı dil öğrenimi yeterince yapılamamakta, bu nokta insanlar arasındaki iletişimde olduğu gibi, ülke kalkınmasının da önündeki en büyük engellerden birini oluşturmaktadır.

ABSTRACT

The Gambia is a small country, situated in west Africa. It was colonized by The UK till 1965. The official language there is English. Each tribe in the country has its own language but none is written. Because of various problems, the teaching of the foreign language is not sufficiently given. This is a big obstacle not only for communication among people who live in the country, but also an obstacle for the development of the country.

Giriş

Kültür ve uygarlık, bir toplumun üyesi olan insanoğlunun edindiği bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıklarını içine alan karmaşık bir bütündür. Kalkınma ve gelişmişliğin en önemli göstergelerinden birisi olan bilgi ise, eğitimle elde

edilmektedir. Artık sadece doğal kaynaklara sahip olmanın ülkenin gelişmesine yetmediği, aynı zamanda eğitilmiş insan gücünün de gerektiği açıkça anlaşılmıştır.

Eski bir İngiliz sömürgesi olan Gambiya, Batı Afrika'da yer alan yaklaşık 1 milyon 300 bin nüfuslu küçük bir ülkedir. "Kökler" isimli kitapta adı geçen Kunta Kinte'nin memleketi olarak da bilinir. Yaklaşık 200 yıllık bir sömürge yönetiminden sonra 1965 yılında bağımsızlığını kazanmıştır. Britannica Ansiklopedisine göre, Gambiya'nın yüzölçümü yaklaşık 10.247 km² dir. Küçük bir ülke olup Marmara denizi kadar bir alana sahiptir. Gambiya topraklarının tamamı, Atlas okyanusuna açılan kıyıları hariç Senegal ile çevrilidir.

Ülkede Mandinko, Wolof, Fula, Jola, Serahuli, Serer, Aku, Manjago, Bambara kabileleri ile diğer bazı küçük gruplar yaşamaktadır. Bunun dışında Lübnanlı, Hintli, Çinli, Moritanyalı ve Avrupalılar yaşamakta olup oranları yüzde 1 civarındadır. Halkın yüzde 90'ı müslüman, yüzde 9'u hristiyandır. Yüzde biri ise diğer Afrika dinlerine inanır.

Gambiya ve Senegal'in içerisinde bulunduğu bölge "Senegambiya" olarak adlandırılır. Bu bölge dil açısından çok çeşitlilik gösterir. İnsanlar arasında iletişim zordur. "Summer Institute of Linguistics" isimli kuruluşun 1996 yılında yayımlanmış olduğu bir rapora göre, Senegal ve Gambiya'nın bulunduğu bölgede 50'den fazla değişik dil konuşulmakta olup, bunlardan sadece 15 inin konuşanların sayısı 15.000'in üzerindedir. Bu durum, bu ülkelerin kalkınmasını önleyici bir unsur olarak karşımıza çıkması açısından oldukça önemli olup, araştırmaya değer bir konudur.

Bu çalışma dil öğrenimi açısından bölgedeki durumu ve sorunları ortaya çıkarmak amacını taşımaktadır.

1. Gambiya'da Eğitim Sistemi

Sömürgeleştirme başka insanların yer ve mallarını kontrol altına almak olarak tanımlanır. Sömürgeleştirmenin bir başka boyutu ise kültürel alanda. Gambiya'da batı tarzı eğitim, hristiyan misyonerlerin ülkeye gelmeleri ile başladı. Sömürgeciliğin sonuna kadar Batı

Afrika'da eğitim kiliselerin elindeydi. Bergman'a göre: "*Kültürel emperyalizm yerel seçkinlerin eğitilmesi ile başladı. Bu kişiler aynı zamanda sömürgeci ülkenin yaşam tarzını benimsediler çünkü kendi renk ve kültürlerinden nefret ediyorlardı. Sömürge okul sistemi çocukların kafasına sömürgeci (ana) ülkenin güçlü olduğu inancını yerleştirdi. Kendi ülkelerinden çok sömürgeci ülkeyi öğrendiler*" (1995:113).

Aslında bazı Afrikalı öğretim üyeleri tarafından Avrupalıların bölgeye eğitim getirmediğini, hatta mevcut olanı gerilettikleri de savunulmaktadır. Onlara göre eğitim Afrika dillerinde olmalı ve birbirlerini ve sosyal gerçekleri anlama üzerine oturtulmalıdır. Dr. Emma Etuk, 25 Ağustos 2003 tarihinde vermiş olduğu "Alliance For Democracy in Africa" konulu konferansında bu görüşü savunmuştur. Ona göre: "*Afrika eğitim sistemi sömürgecilik öncesinden de kötüdür. Dünyanın en ünlü üniversitesi Sonkore Timbuktu sömürgecilik öncesi XV nci yüzyılda kurulmuştu. 500 yıl Afrikaya hükmeden sömürge zihniyeti barıştan çok kavga ve şiddet getirmiş, sömürgeciler Afrika'yı kendi çıkarları doğrultusunda eğitmeye çalışmışlar ve daha sonra Afrikalı liderler yine kendi istekleri doğrultusunda eğitim sistemini amaçsız ve hedefsiz olarak sürdürmüşlerdir.*"

1821 yılında ilk misyoner okulu, bundan 100 yıl sonra, 1921 yılında ise Gambiya Lisesinin çekirdeğini teşkil edecek ilk misyoner lisesi açıldı. İkinci Dünya Savaşı sonrası sömürgeci ülkeler kendi ülke çıkarları doğrultusunda insan gücünü yetiştirme etkinliklerine ağırlık verdiler. O'mera'ya göre: "*Afrikalı seçkin bir kesim yaratma amacıyla yapılan bu eğitim faaliyetinde İngilizler eğitimi Afrika kıtasında oluşturduğu lise ve kolejlerde verirken, Fransa Afrikalı yönetici ve teknokratları Fransa'da, Afrikalı öğretmenleri ise, çoğunlukla Senegal'de oluşturduğu William Ponty okulunda eğitti*" (1995:160).

1965 yılında Gambiya bağımsızlığını kazandığında Gambiya'daki öğrencilerin %95'i misyoner okullarına gidiyordu ve sömürge döneminin, eğitim yönünden pek başarılı olamadığı düşünülüyordu. Ajayi'ye göre: "*İngiliz sömürge döneminde İngiliz kontrolündeki Afrika ülkelerinden sadece Gambiya'da yüksek öğrenim yoktu ve 1994 yılında bir askeri*

darbe ile iktidara gelen Yahya Jammeh, ülkeye yönelik en büyük tehdidin askeri tehdit değil cehalet ve fakirlik olduğunu söylüyordu” (2003:63). Yahya Jammeh göreve gelmesiyle eğitim alanında büyük ilerlemeler kaydedildiği ve Gambiya Üniversitesinin ise bütün Gambiyalıları kendi ülkelerinde eğitim olanağı sağladığı görülmüştür.

Gambiya’da “Lower Basic School” diye adlandırılan ilkokul 6 yıl sürelidir. Daha sonra 3 yıl süreli “Upper Basic School” gelmektedir. Bu okulu bitirenler “Grade 9” derecesine sahip olmaktadır ve üç yıl süreli liseye gitmektedirler. Liseyi bitirenler ise “Grade 12” derecesi almaktadırlar.

“Grade 9” ve “Grade 12” sonunda sınavlar yapılmakta ve bu sınav sonuçlarına göre öğrenciler bir sonraki aşamada eğitime devam etme hakkı kazanmaktadırlar. Değişik seviyelerde sınavlar 1974 yılında Afrika ülkelerine hizmet vermeye başlayan ve bölgesel bir düzenleme olan “Batı Afrika Sınav Komisyonu” (WAEC) tarafından yapılmaktadır, İngilizce konuşulan Gambiya, Gana, Nijerya ve Sierre Leone’de de sınavları bu komisyon yürütmektedir.

Gambiya’da Yüksek öğrenim kurumu olarak Gambiya Koleji, Gambiya Teknik Eğitim Enstitüsü, Yönetim Geliştirme Enstitüsü ve Gambiya Üniversitesi bulunmaktadır. 1995 yılında Hükümet Kanada’da bulunan Saint Mary’s Üniversitesi ile bir işbirliği halinde “University Extension Degree Program” adı altında bir çalışma başlatmış, 1999 yılında ise Ulusal Meclis Gambiya Üniversitesinin kuruluşunu onaylamıştır. 2004 yılında ilk mezunlarını veren üniversitede; İnsani ve Sosyal Bilimler, Eczacılık ve Sağlık Fakültesi ve Bilim ve Tarım Fakültesi bulunmaktadır.

Eğitim Bakanlığı 2004 yılı Gambiya bütçesinden en yüksek oranda payı almıştır. 587 milyon dalasi (Yaklaşık 28 milyon dolar). Bu, bütçenin yaklaşık yüzde 36’sına karşılmaktadır. Bir önceki yıl tarım bakanlığının bütçesi daha fazlaydı. Senegal’in başkenti Dakar’da yapılan “Allience for Action on School Feeding Health and Basic Education for

the School” isimli toplantıda, Gambiya Eğitim Bakanlığı müsteşarı, Gambiya’nın ilk ve orta öğretime öğrenci gönderme oranında, ilkokul’da yüzde 91 ve ortaokul’da yüzde 72 oranıyla, 67 ülkenin önünde olduğunu açıklamıştır.

Gambiya’nın 2003 yılı Birleşmiş Milletler Gelişme İndeksine göre 177 ülke arasında 155’inci sırada yer almasına karşın, eğitimde biraz daha iyi durumda gibi görülmektedir. Ancak Gambiya Milli Eğitim Müsteşarı tarafından açıklanan eğitim istatistiklerinde okula gitmesi gereken 7 ila 15 yaş arası yaklaşık 59 bin çocuğun bu imkandan yoksun oldukları görülmektedir. Diğer taraftan eğitim konusu derinlemesine incelendiğinde nitelik açısından da bazı sorunların olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır.

2. Gambiya’da Yabancı Dil Öğretimi

Eski bir İngiliz sömürgesi olan Gambiya’nın resmi dili İngilizcedir. Ülkede yaşayan Mandinko, Wolof, Fula, Jola, Serahuli, Serer, Aku, Manjago, Bambara kabileleri ile bazı küçük etnik gruplar farklı diller konuşmaktadırlar. “Ülkenin yaklaşık yüzde 42’si Mandinka dilini, yüzde 20’si Fula dilini, yüzde 15’i ise Wolof dilini ana dili olarak konuşur. Söz konusu kabile dilleri yazılı diller; olmadığından, resmi işlemlerde ve okullarda İngilizce kullanılır. Bazı okullarda ikinci bir dil olarak Fransızca ve Arapça öğretilir. Bu yerler dışında genelde yerel diller kullanılır” (Alpar, 2005:2).

Okuryazarlık yaklaşık yüzde 43 oranında olup, okuma yazma bilmeyenler kendi yerel dillerini veya Wolof dilini kullanır. Ayrıca, ülkede yaşayan Fransız vatandaşları ile, Gine Bissau, Senegal, Moritanya gibi eski Fransız sömürgesi olan ülkelerden Gambiya’ya gelenlerin içinde ülkelerinde eğitim almış olanlar Fransızca bilmektedirler.

2.1 Gambiya’da Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar

Yapılan araştırmada, eski sömürge ülkelerinde kullanılan yabancı dil kitaplarının bu dili daha iyi öğretebilmek için bölge kültürüne ve öğretim sistemine uygun olarak hazırlandığı belirlenmiştir. Çünkü eski sömürgeci ülkenin dilinin öğrenilmesi, sömürgeci ülkenin

amaçlarına da hizmet etmektedir. Gambiya’da da yabancı dil kitaplarında kullanılan resimler ve temalar genelde Gambiya’nın kendi kültürünü yansıtmaktadır. 2004 yılı içerisinde Gambiya Liseleri için yeni bir İngilizce kitabı basılmış ve Afrika kültürüne ve en son öğretim tekniklerine göre oluşturulan kitabın öğrencilerin daha iyi öğrenmelerine imkan sağlayacağı belirtilmiştir. Fransızca dil eğitim kitaplarında da benzer bir durum ve Fransız etkisi söz konusudur. Ancak bilim kitaplarında durum böyle değildir. Konular ve resimler genelde Avrupa kültürü üzerine örneklerle dayandırılmıştır. Gambiya’lı öğrencilerle yapılan çalışmalarda genelde kendi yaşantıları üzerine olan örnekleri daha iyi algıladıkları gözlemlenmiştir.

2004 yılı ortaokul Bitirme Sınav sonuçlarına göre, sınava 10.529 erkek ve 8263 kız olmak üzere toplam 18.792 öğrenci katıldı. Sonuçta başarılı 10 öğrencinin almış olduğu notlar geçen yıla göre daha iyi iken, genel başarıda bir düşüş olduğu görülmektedir. İngilizce başarıları %13, Bilim dersleri başarıları %18, Sosyal ve Çevre Çalışmaları başarıları %42’dir. Yabancı dil öğrenimindeki başarı düşüklüğü oldukça kaygı verici gözükmektedir.

Yapılan çalışmalara karşın Gambiya’da yabancı dil öğretiminde başarı oranı düşük kalmakta ve bu durum öğretim etkinliklerini de olumsuz olarak etkilemektedir. Gambiya Milli Eğitim Bakanı Ann Therese Ndong Jatta, 8 Eylül 2004 tarihinde “The Point” gazetesinde yayımlanan söyleşisinde akademik performansın yetersizliği üzerinde durmuş ve kendi ana dilinde olmayan bir konuda yapılan eğitimin başarılı olmayacağından bahsetmiştir.

Bakanın yapmış olduğu açıklama bir gerçeği yansıtmaya karşın, eğitim sisteminde başka eksiklerin de olduğu bir gerçektir. Yapmış olduğumuz araştırma ile Gambiya’da yabancı dil öğretiminin yeterince başarıya ulaşmamasının nedenleri şu şekilde saptanmıştır.

2.2 Dil Öğretimi Konusunda Kararsızlık

Daha önce belirtildiği şekilde Gambiya’da yazılı olmayan değişik yerel diller kullanılmaktadır. İngilizce resmi dil olduğu halde özellikle eğitim yapma imkanı bulamamış

Gambiyalılar bu dili konuşamamaktadırlar. Resmi dilin İngilizce olmasına karşın, sömürgeciliğe bir tepki olarak günlük yaşamda fazlaca kullanılmamaktadır. Ne televizyonda, ne radyolarda sadece İngilizce yayın yapan bir kanal bulunmamaktadır. Radyo ve televizyonda İngilizce yayın saatleri oldukça azdır. Gambiya’da resmi radyo istasyonu yayınlarını İngilizce’nin yanı sıra en az 5 ayrı kabile dilinde yapmaktadır. Oysa eski bir Fransız sömürgesi olan komşu ülke Senegal’de resmi dil olan Fransızca yayın yapan ve Gambiya’da da net olarak dinlenebilen radyo kanalları bulunmaktadır.

İnsanların hem sözlü, hem de yazılı olarak kullanabileceği ortak bir dilin oluşturulması zorunludur. Burada bir kararın verilmesi gerekmektedir. Bu durumda, yerel dillerden birisinin yazılı hale getirilip, bu dilin herkese öğretilmesi veya resmi dil olarak kabul edilen dili en iyi şekilde öğretecek koşulların sağlanması gerekmektedir. Oysa Gambiya’da her ikisinin de yapılmadığı ve bir kararsızlığın süregeldiği görülmektedir. Halen, Gambiyalılar değişik yerel diller konuşmaktadırlar, ortak kullanılan İngilizce tam olarak bilinmemektedir.

2.3 Yabancı Dil Öğretmenlerinin Yetiştirilmesindeki Eksiklikler

Gambiya’da öğrencilerin yabancı dil öğretimini etkileyen diğer bir önemli unsur yeterli sayıda öğretmenin olmaması veya mevcut öğretmenlerden bir kısmının yabancı dil öğretimi için gerekli niteliklerden yoksun olmasıdır.

Gambiya Kolejinden mezun olan öğretmenler için yapılan 2004 yılı “İlkokul Öğretmenliği Sertifika Sınavı” sonuçlarına göre, birinci olan erkek aday Ousman Jallow 300 puan üzerinden 171 puan almıştır. Bu aday matematik’ten 86, İngilizce’den 52, genel kültürden 33 almıştır. Birinci olan bayan aday, Fatou B. Nyang ise 300 üzerinden 141 puan almıştır. Matematik notu 65, İngilizce notu 43, genel kültür notu 33’dür. İngilizce ve genel kültür notunun düşüklüğü dikkat çekmektedir.

Gözlenciler mülakatlar esnasında başvuruların çoğunun yabancı olduğunu belirtmiştir. Halen bir kampüsü olmayan Gambiya Üniversitesi hocalarını dışarıdan getirmektedir. 27 Eylül 2004 tarihli “Independence” gazetesinde yayımlanan bir habere göre; Gambiya’daki öğretmenlerin %90’ı yabancıdır. Gambiya Teknik Eğitim Enstitüsü, Gambiya Üniversitesi ve Gambiya Koleji herşeye karşın öğretmen gereksiniminin ancak bir kısmını karşılayabilmektedir. Dışarıda öğretmen yetiştirmek ise oldukça pahalıdır.

Diğer taraftan mevcut öğretmenler de maaş düşüklüğü nedeniyle çalışmak istememektedirler. Dünya Sağlık örgütü yetkilileri beyin göçüne dikkat çekmektedir. Hükümet öğretmenlere 450 dalasi (yaklaşık 15 dolar) ücret ödemektedir ((10 kiloluk)1 torba pirinç 650 dalasidir).

Öğretmenlerin sayıca yetersizliği yanında mevcut olanların nitelikleri de tartışılmaktadır. 1 Mart 2004 tarihinde “The Daily Observer” gazetesinde yayımlanan bir haberde “Gambiyalı öğretmenler bizim kültürümüzü daha iyi anlar ve öğretirler. Liseden mezun olan öğrenciler konuşamıyor ve dilbilgisi kurallarını bilmiyorlar. Gambiya Kolejinden mezun olan öğretmenler ilkokul öğrencilerini bile eğitemiyorlar. Bu nedenle gelişme olmaz” denilirken, bir öğrenci de “Bazı alanlarda öğretmen yok, bazen matematik öğretmeni İngilizce dersine geliyor” diyerek sorunlarını dile getiriyordu.

Basında zaman zaman neden İngilizce sınavlarında düşük not alındığı tartışılmakta ve bu sorun dilbilgisi kurallarının yıllardır iyi öğretilmemesine dayandırılmaktadır.

2.4 Yardımcı Eğitim Malzemelerinin Yetersizliği

Bütçeden eğitime ayrılan pay, yüksek olmasına karşın, ihtiyacı karşılamaktan oldukça uzaktır. Gambiya Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre (2001-2002) sadece ilkokula gitmesi gereken 7-15 yaş arası çocuk oranı 322.404’dür. Bunlar için çoğu zaman okul yoktur. Mevcut okulların çoğu ise sadece binalardan ibarettir. 11 Şubat 2005 tarihli Daily Observer gazetesinde yer alan bir haber gündemi oldukça meşgul etmiştir. Haber Central

River Division bölgesinde bulunan Armitage High School'da öğrencilerin su, elektrik gibi basit ihtiyaçlarının karşılanmadığı gerekçesi ile gösteri yaptıkları, bölgeden sorumlu devlet yöneticisinin de çare olarak okulu kapatması ile ilgilidir.

08 Ekim 2003 tarihli "The Daily Observer" gazetesinin, yorum köşesinde sınav sonuçları ile ilgili bir makale yayımlanmıştır. "Okul var, okul var" başlığı altında yayımlanan makalede, bazı okulların öğrencilerinin başarılı oldukları halde, neden bazı okulların başarılı olamadıkları üzerinde duruluyor ve iyi ve nitelikli eğitimin ancak okul, çevre, altyapı düzenlemesiyle, öğretmen, aile ve toplumun biraraya gelmesiyle verilebileceğine dikkat çekiliyordu. Yazara göre, "*Öğrencilere yaratıcı ödevler verilmeli, nitelikli öğretmenlerin aynı okulda toplanması önlenmelidir. Öğretmenler uzun mektup ve makale yazmasını öğretmelidir. Öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine olanak tanınmalı, okullarda İngilizce kullanımı özendirilmeli ve öğrencilerin daha fazla kitap okumaları sağlanmalıdır.*"

Ülke genelinde durum gerçekten çok kötüdür. Fatıma Senior Secondary School eski öğrencisi Sona Pierre Mendy, eğitimde başarının düşüklüğünü, sadece teorik eğitim verilmesi, pratik eğitimin verilememesi yanında, "*Öğretmenlerin maaşları düşük, bu nedenle öğrencilerle ilgilenemiyorlar*" şeklinde açıklıyor ve şu acı gerçeğe işaret ediyordu; "Kütüphane yok, su yok, elektrik yok, tuvalet yok."

Gazeteler her gün ülkeyi ziyaret eden bir turistin herhangi bir okula yaptığı yardımı yazmaktadır. Örneğin, Sheikh Alkinky Sanyang tarafından 19 Mart 2004 tarihinde "The Daily Observer" gazetesinde yayımlanan makalede, "Sanyang Nursery School"un İngiliz Accrington High School öğrencilerinden masa ve sıra yardımı aldığından bahsedilmektedir. Okul müdürü Lamin Sangang "*Çocuklarımız dizleri üzerinde yazıyorlardı bu yardım iyi oldu*" şeklinde açıklamıştır. Yapılan yardım bazen komik sayılacak ölçüde ve çok küçük boyutlarda da olsa üst düzeyde kabul görmektedir.

Diğer taraftan yapılan sınırlı yardımlar çoğu zaman kötüye kullanılmakta, yolsuzluklar nedeniyle yerine ulaşmamaktadır. Majai Kunda bölgesinden 25 Eylül 2003 tarihinde “The Daily Observer” gazetesine mektup gönderen Borra Ndow isimli Gambiya vatandaşı bu soruna değiniyor ve önlenmesini istiyordu. Başvuruda “*Lütfen mektubumu yayınlayın. Birçok Gambiyalı çocuk kardeş ülke vatandaşlarınca destekleniyor. Ancak ne yazık ki gönderilen bu iyi niyetli yardımlar, okul müdürleri, aileler, babalar ve hatta parayı transfer eden kurumlar tarafından yanlış şekilde kullanılıyor*” deniliyordu.

Bu genel sorunlar bir şekilde yabancı dil öğretimini de etkilemektedir. Elektrik düzensizliği ve yetersizliği nedeniyle yansı, video, kaset gibi yabancı dil öğretiminde kullanılan cihazlar kullanılamamaktadır. Öğrenciler ders kitabı ve yardımcı yayınları alamamaktadır. Fotokopinin dahi çekilmesinde güçlükler vardır. Dersler çoğunlukla yazı tahtası ve öğretmen vasıtasıyla yürütülmektedir.

2.5 Sağlık Koşullarının Yetersizliği

Sağlık koşullarının yetersizliği öğrenme güçlüğü yaratma yanında, okula devam durumunu da güçleştirmektedir.

1998 yılında yayımlanan “The Gambia Survey Report”, “Gambiya’daki çocukların yüzde 4.3’ü ciddi, yüzde 3.4 ü ise düşük öğrenme güçlüğü çekmekte ve yanlış beslenme ve hastalıklardan etkilenmektedir” şeklinde yazmaktadır.

2000 yılında yayımlanan “Gambiya multiple Indicator Cluster Survey” raporuna göre “Gambiya’da 10 çocuktan ikisi olması gereken ağırlığın altındadır. %19’u ise yaşına göre kısıdır. Yanlış beslenme oranı %17 olup fiziksel gelişmeyi etkilemektedir”. Aynı rapora göre annelerin beslenmesi de yetersizdir ve çocuğu etkilemektedir. “Ulusal Beslenme Kurumu” 2000 yılı raporuna göre ise: “Gambiyalı çocukların yüzde 64’ü vitamin A eksikliği çekmektedirler. Bu öğrenme güçlüğüne yol açmakta ve okul başarısını

etkilemektedir. Bu oran bazı bölgelerde daha da fazladır ve aynı eksiklik diğer vitaminlerde de görülmektedir”.

Afrika’da 200 milyon kişi tüberküloz hastalığı taşımaktadır. Diğer yandan, sıtma dünya nüfusunun %40’ını etkiliyorsa da bunun yüzde 90’ı Sub-Saharan Afrika bölgesindedir. Özellikle 5 yaşın altındaki Afrikalı çocuklar öldürücü sıtma hastalığına sık sık yakalanmaktadır. Sıtma hastalığının çocuğun öğrenme gücünü etkilediği yolunda bazı göstergeler vardır. Dr. Flaquet’e göre: *“Okul çağındaki çocukların %10 ila 20’si sıtmadan ölmekte ve yine okul çağındaki çocukların %13 ile %50’si sıtma yüzünden okula devam edememektedir.”* (2004:5)

The World Food Program ve UNICEF’in bu konuda yaptığı çalışmalar, yetersiz kalmakta ve sağlık koşullarının yetersizliği eğitimde başarıyı etkilemeye devam etmektedir.

Sağlık koşulları ve beslenme yetersizliği ile bunun bir sonucu olan devamsızlık dolaylı bir neden olarak yabancı dil öğretimini güçleştirmektedir.

2.6 Çevre ve Alışkanlıkların Etkisi:

Yabancı dil Öğretimindeki başarının düşüklüğü, öğrencinin yaşadığı çevre ve alışkanlıklardan da etkilenmektedir. Fakirlik nedeniyle bir an önce yabancı bir ülkeye gitmek çoğu gencin hayalini süslemekte ve bu nedenle eğitime gerekli önem verilmemektedir.

Gambiya kültürü doğal olarak dünyayı saran globalleşme akımından etkilenmekte, edinilen alışkanlıklar öğrencilerin başarısını düşürmektedir. Öğrenciler zamanlarının büyük kısmını oldukça yaygın olan video evlerinde video seyrederek geçirmekte, bu nedenle zaman zaman okula gitmemektedir. Öğrenciler ayrıca, okula geç gelmekte, kız erkek ilişkileri nedeniyle derse kendilerini verememektedirler. Bu konuda okul ve aile arasında işbirliğinin artırılmasına gereksinim duyulduğu bir gerçektir.

Eğitimi etkileyen başka bir konu ise, yine geleneklerden kaynaklanan dayak ve ceza ile öğretim metodudur. “Gambiya Child Protection Alliance” isimli kuruluşun yapmış olduğu bir araştırmaya göre, çocukların yarısı okulda cezalandırılmaktadır. %37’si büyük cezalar alırken, çocukların yüzde 58’i öğretmenlerin çocukları dövebileceğini söylemektedirler.

3. Sonuç

İnsanların hem sözlü, hem de yazılı olarak kullanabileceği ortak bir dilin oluşturulması zorunludur. Eski bir sömürge ülkesi olan Gambiya, her ne kadar son yıllarda eğitim alanında önemli gelişmeler sağlasa da, yabancı dil öğretiminde arzu edilen seviyenin oldukça altındadır.

İnsanlar arasında bağ oluşturan dil öğreniminin yeterince yapılamaması, ülke içinde insanların birbirini anlamasını güçleştirmesi yanında; ülke kalkınması önündeki en önemli engellerden birisidir. Burada kullanılan onlarca yerel dilden birisinin yazılı hale getirilip resmi dil olarak kabulü ile halen resmi dil olan İngilizce’nin kullanımı arasındaki kararsızlığın bir an önce çözülmesi gerekmektedir. Ülkenin iç dengeleri dolayısıyla yerel dillerden birinin kullanımı yakın gelecekte mümkün görülmemektedir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde kesin karar verilmeli ve bu dilin bütün ülke vatandaşlarına en iyi şekilde öğretilmesi amaçlanmalıdır. Bu konuda radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarından da etkili bir şekilde yararlanılmalıdır.

Diğer yandan yabancı dil eğitiminde yaşanan sorunların sistemli bir şekilde incelenerek, gerekli önlemlerin geciktirilmeden alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Yabancı dil öğretmenlerinin yeterli yeteneklere sahip olarak yetiştirilmesi için çalışmalar yapılmalı, mevcut öğretmenler de yeniden eğitime alınmalıdır.

Kaynaklar

- Alpar, G., (2003). *Wolof Dili Rehberi*. Banjul.
- Ajayi, A., (2003). *Yahya Jammeh and The Gambiya Revolution*. Ibadan.
- Bergman, F.E., (1995). *Human Geography*, Prentice-Hall. New Jersey.
- Eduki, E., (2003). *Alliance for Democracy in Africa*. Senegambia.
- Flaquet, P., (2004). *Epidemiological Aspects of Malaria in The Gambia Report*.
- O'mera, P. ve Martin, P., (1995). *Africa*, India University Pres. India.
- Tomkinson, M., (2000). *Gambia*, Standard Industries. Singapur.
- Gambia Multible Indicator Cluster Survey Raporu. (2000).
- The Gambia Survey Report . (1998).
- The Daily Observer , (08 Ekim 2003). Gazetesi, s.2.
- The Daily Observer , (25 Eylül 2003). Gazetesi, s.1.
- The Daily Observer , (19 Mart 2004). Gazetesi, s.2.